

“Raqamli Avlod Tarbiyasida Sun’iy Intellektning O‘rni”

*Mamatov Begzodjon Muhammad o‘g‘li
Namangan davlat pedagogika instituti
Pedagogika fakulteti Pedagogika yo‘nalishi
PED-AU-23 Guruh talabasi
Namangan davlat pedagogika instituti
Aniq fanlar kafedrasi o‘qituvchisi Nargiza Turdaliyeva*

Annotatsiya: Ushbu maqolada sun’iy intellekt (SI) texnologiyalarining ta’lim jarayonidagi o‘rni va raqamli avlodni tarbiyalashda yuzaga keladigan muammolar yoritilgan. Sun’iy intellektning afzalliklari va salbiy tomonlari, ayniqsa, uning ta’limda shaxsiylashtirish, o‘qituvchilar ishini yengillashtirish, va ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirishdagi o‘rni muhokama qilingan. Shuningdek, maqolada texnologik tengsizlik, axborot xavfsizligi va sun’iy intellektning ma’lumotlarga bo‘lgan ta’siri ham ko‘rib chiqilgan. Maqolada kelajakda sun’iy intellektdan oqilona foydalanish va uning xavflarini kamaytirish bo‘yicha tavsiyalar berilgan.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль технологий искусственного интеллекта (ИИ) в образовательном процессе и возникающие проблемы в воспитании цифрового поколения. Рассматриваются преимущества и недостатки ИИ, особенно его роль в персонализации образования, упрощении работы преподавателей и развитии социальных навыков. Также обсуждаются вопросы технологического неравенства, безопасности данных и влияние ИИ на информацию. В статье даны рекомендации по разумному использованию ИИ и снижению его рисков в будущем.

Annotation: This article discusses the role of artificial intelligence (AI) technologies in the educational process and the challenges in educating the digital generation. It examines the benefits and drawbacks of AI, especially its role in personalizing education, easing teachers' workloads, and developing social skills. Additionally, the article addresses issues like technological inequality, data security, and the impact of AI on information. The article provides recommendations for the responsible use of AI and minimizing its risks in the future.

Kalit so‘zlar: Sun’iy intellekt, ta’lim, raqamli avlod, texnologik tengsizlik, axborot xavfsizligi, shaxsiylashtirilgan ta’lim, ijtimoiy ko‘nikmalar, ta’lim texnologiyalari.

Ключевые слова: Искусственный интеллект, образование, цифровое поколение, технологическое неравенство, безопасность данных, персонализированное обучение, социальные навыки, образовательные технологии.

Keywords: Artificial intelligence, education, digital generation, technological inequality, data security, personalized learning, social skills, educational technologies.

Sun'iy intellekt bugungi ta'lim jarayonida o'quvchilar uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Bu texnologiya individual ehtiyojlarga moslashgan ta'lim tizimlarini ishlab chiqish va bilim olish jarayonini yanada samarali qilish uchun asosiy vositaga aylangan. Har bir o'quvchining bilim darajasini tahlil qilish va shunga mos mashqlar yoki darslarni taklif qilish sun'iy intellektning eng muhim imkoniyatlaridan biridir. Misol uchun, ChatGPT kabi modellar murakkab mavzularni sodda va tushunarli tarzda tushuntirib, o'quvchilarning bilim olish jarayonini qiziqarli qiladi.

Sun'iy intellekt (SI) bugungi ta'lim tizimini tubdan o'zgartirib, o'quv jarayoniga yangi yondashuvlarni olib kirmoqda. U o'quvchilar va o'qituvchilar uchun katta imkoniyatlar yaratib, ta'lim jarayonini yanada samarali, moslashuvchan va shaxsiylashtirilgan qiladi. Shu bilan birga, texnologiyaning ijobiy ta'siri bilan bir qatorda, salbiy tomonlarini ham hisobga olish lozim.

Sun'iy intellektning ta'limdagi eng muhim jihatlaridan biri uning shaxsiylashtirilgan ta'limni ta'minlash qobiliyatidir. Har bir o'quvchining ehtiyojiga moslashgan o'quv dasturlari va resurslarini yaratish orqali SI o'quvchilarning bilim olish jarayonini tezlashtiradi va chuqurlashtiradi. Misol uchun, **Khan Academy** kabi ta'lim platformalari sun'iy intellekt yordamida o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qiladi va ularga murakkab mavzularni bosqichma-bosqich tushuntiradi. Bu shaxsiy yondashuv o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini oshiradi va natijalarni yaxshilaydi.

Bundan tashqari, sun'iy intellekt o'qituvchilarning ishini yengillashtiradi. Masalan, SI yordamida testlarni avtomatik baholash, darslarni rejalashtirish va o'quvchilarning bilim darajasini monitoring qilish osonlashadi. Bu o'qituvchilar uchun vaqtni tejash va ijodiy ishlarga e'tibor qaratish imkoniyatini yaratadi. **McKinsey Global Institute** tadqiqotlariga ko'ra, sun'iy intellekt texnologiyalari orqali o'qituvchilar haftasiga o'rtacha 13 soat vaqtni tejashlari mumkin. Bu ularga dars sifatini oshirish va talabalarga ko'proq e'tibor qaratish imkonini beradi.

SI texnologiyalari faqat ta'lim jarayonini soddalashtirish bilan cheklanmaydi, balki o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Masalan, virtual yordamchilar va sun'iy intellekt asosidagi simulyatsiya tizimlari o'quvchilarga muammolarni tahlil qilish va jamoaviy ishlarni bajarishda yordam beradi. **Google AI** va **Microsoft AI for Education** kabi loyihalar bu borada jiddiy yutuqlarga erishmoqda.

Shu bilan birga, texnologik tengsizlik sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi keng tarqalishiga to'sqinlik qiluvchi muhim omil bo'lib qolmoqda. Hamma o'quvchilar zamonaviy qurilmalar va internetga kirish imkoniga ega emas, bu esa ta'limdagi tengsizlikni kuchaytiradi. **UNESCO** hisobotlariga ko'ra, dunyoda 50% dan ortiq o'quvchilar hali ham sifatli raqamli ta'limdan foydalanish imkoniyatiga ega emas. Texnologik infratuzilmani rivojlantirish bu muammoni hal qilishning asosiy yo'nalishlaridan biridir.

Sun'iy intellekt tizimlarining yana bir muhim jihati – bu axborot xavfsizligi va ma'lumotlarning haqqoniyligi masalasi. SI tizimlari ba'zan noto'g'ri yoki to'liq bo'lmagan ma'lumotlarni taqdim etishi mumkin. Bu esa noto'g'ri qarorlar qabul qilinishiga olib keladi. Bundan tashqari, shaxsiy ma'lumotlarning himoyasi ta'minlanmasa, bu axloqiy va huquqiy muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. **AQSh Ta'lim Departamenti** SI'dan foydalanishda maxfiylikni ta'minlashni ta'limning asosiy masalalaridan biri sifatida ko'rsatmoqda.

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt (SI) ta'lim jarayonini samarali va shaxsiylashtirilgan qilishda katta rol o'ynaydi. Bu texnologiya o'quvchilarga o'z ehtiyojlariga mos materiallar va mashqlarni taqdim etib, bilim olish jarayonini yengillashtiradi va qiziqarli qiladi. Lekin, texnologiyadan noto'g'ri foydalanish yoki uning xavfsizligini ta'minlashda muammolar yuzaga kelishi mumkin. SI tizimlari ba'zan noto'g'ri ma'lumotlar taqdim etadi, bu esa o'quvchilarning noto'g'ri qarorlar qabul qilishiga olib keladi. Bundan tashqari, barcha o'quvchilar texnologiyalarga teng kirish imkoniga ega emas. Qishloq joylarda yoki kam ta'minlangan hududlarda bu texnologik tengsizlikni kuchaytiradi. Shuningdek, shaxsiy ma'lumotlarning xavfsizligi ham dolzarb masala bo'lib, u maxfiylikni ta'minlamagan holda axloqiy va huquqiy muammolarga olib kelishi mumkin. Shuning uchun, sun'iy intellektni faqat yordamchi vosita sifatida ko'rib, insoniy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish zarur. Agar texnologiyalarni to'g'ri boshqarish va uning salbiy tomonlarini kamaytirish bo'yicha qat'iy choralar ko'rilsa, SI ta'limda yangi imkoniyatlarni ochib, raqamli avlodni kelajakdagi texnologik dunyoga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- 1.**UNESCO.** *Education for the 21st Century: Issues and Challenges.* Paris: UNESCO Publishing, 2015.
- 2.**McKinsey Global Institute.** *The Impact of Artificial Intelligence on Work and Society.* McKinsey & Company, 2020.
- 3.**Tapscott, Don.** *Growing Up Digital: The Rise of the Net Generation.* New York: McGraw-Hill, 2008.
- 4.**OECD.** *Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning.* Paris: OECD Publishing, 2021.
- 5.**Google AI.** *AI for Education.* Google LLC, 2020.
- 6.**McKinsey & Company.** *How AI Will Impact the Future of Education.* McKinsey, 2023.
- 7.**US Department of Education.** *Artificial Intelligence and the Future of Teaching and Learning.* US DOE, 2024.
8. Ruslanovna, M. J., & Mukhtasar, T. (2022, March). USING INFORMATION TECHNOLOGIES IN TECHNOLOGICAL EDUCATION ON THE EXAMPLE OF FOREIGN EXPERIENCES. In Archive of Conferences (pp. 108-112).